

NARODOWE SYMBOLE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Każdemu Polakowi oprócz miłości do Ojczyzny drogie są symbole narodowe, które wynikają z naszej tradycji i są znakami „rozpoznawczymi” nas – potomków legendarnego Lecha, brata Czecha i Rusa, twórcy państwa Polan ze stolicą w Gnieźnie.

Symbolami narodowymi Rzeczypospolitej Polskiej są: godło – Orzeł Biały, barwy biało-czerwone oraz hymn – Mazurek Dąbrowskiego.

Zapisy o naszych symbolach narodowych znajdują się w Konstytucji RP oraz „Ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych”.

Symbole narodowe podlegają ochronie prawnej, co oznacza, że obowiązkiem każdego jest otaczanie ich najwyższym szacunkiem i czcią.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku głosi w art. 28 „O zasadach ochrony Symboli Narodowych”:

- „1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.
2. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.
3. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.
4. Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.
5. Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa”.

Polskie symbole narodowe na pocztówkach patriotycznych z XIX/XX wieku
Zbiory Tadeusza Nowaka (Białostok)

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

Wystawa przygotowana przez:
Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
Warszawa 2020 r.

KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa
Rady Ministrów w ramach zadania publicznego
dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.

Autorzy
(scenariusz, tekst, wybór ilustracji,
opracowanie):

Ryszard Rybka
Błażej Olbromski

Realizacja:

Agencja Kreatywna
tel. 508 100 923

Projekt graficzny:
Robert P. Stachowicz

Godło Rzeczypospolitej Polskiej

Lech, uroz, z braci Czechem i Russem
znajduje gniazdo białych orłów, mal.
Walerj Eljasz-Radzikowski, pocztówka
patriotyczna z XIX w.
Zbiory Biblioteki Orlanskiego (Bpoma)

Płytki ceramiczne z użyciem orła,
Gniezno, XII w.
Wikipedia – domena publiczna

Denar Princes Polonie (avers i revers)
– Bolesław I Chrobry (992-1025) z użyciem ptaka
– orła na awersie
Zbiory Jasnogrodzkiego (Gdańsk)

Bezant (pieczęć majestatowa) z 1295 r.
Przemysław II z użyciem ukończonym orłem
orla jako godła państwa
Zbiory Jasnogrodzkiego (Gdańsk)

Pieczęć majestatowa Kazimierza III Wielkiego (1333-1370) z użyciem orła na rewersie
Archiwum Narodowe w Krakowie

Żołnierz na koniu z chorągwią i tarczą
z użyciem Orła Białego – rewers pieczęci,
rys. Aleksander Lesser
Muzeum Narodowe (Warszawa)

Herb królewski Stefana Batorego
Księstwo Litewskie (Litwa), 20 XII 1580 r., nr 52

Od tysiącleci orzeł uważany był za króla ptaków. Ten królewski ptak był symbolem władzy i potęgi. Nic więc dziwnego, że nasi przadkowie i ówczesni władcy plemienni z czasów Piastów umieszczali wizerunek orła na tarczach, chorągwiach, pieczęciach, a potem również na monetach.

To właśnie na najstarszej zachowanej monecie z początku dynastii Piastów – denarze Bolesława Chrobrego znajduje się ukoronowany orzeł.

Początkowo orzeł był przedstawiany jako symbol w różnych formach. Dopiero w XII wieku, wraz wprowadzaniem herbów rodowych przyjęto za symbol Polski Orła w koronie w tarczy. Oficjalnie stało się to za panowania króla Przemysła II.

Obecnie wygląd godła określa „Ustawa o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych”, która stanowi, że:

„Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy”.

W tym miejscu należy wspomnieć, że według Polskich naukowców – heraldyków „Orzeł Biały jest godłem herbowym, natomiast godło umieszczone w czerwonym polu to herb Rzeczypospolitej Polskiej”. Heraldycy zatem dowodzą, że zapis obecnie obowiązujący „Ustawa o godle...” jest błędnie sformułowany i powinien brzmieć: „Herbem Polski jest orzeł biały w polu czerwonym o uzbrojeniu (szpony i dziób) złotym oraz takiej koronie otwartej”.

Błąd w oficjalnym nazewnictwie spowodował rozdzwięk z zasadami heraldyki, dlatego też do dziś wzbudza dyskusje oraz głosy środowisk naukowych postulujące naprawę tego stanu, gdyż obowiązujący błędny pierwszy zapis nazywający herb godłem pojawił się w czasach stalinowskich, kiedy to w lipcu 1952 roku przyjęto Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Niestety ten błąd został powielony we wprowadzonej w 1997 roku Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Król Polski w rycerskim stroju turniejowym z użyciem Orła Białego
Herbarz Złoty, XV w.

Tron króla Polski na Zamku Królewskim w Warszawie
Zamek Królewski (Warszawa)

Znaczki Poczty Polskiej z serii „Historia Orła Białego”, 1992 r.
Zbiory Biblioteki Orlanskiego (Bpoma)

Orzeł polski w rozwoju dziejowym
„Światnik” (Kraków), 20 XII 1936 r., nr 52

Herb i Godło Polski na przestrzeni wieków

Herb dynastii Piastów z pieczęci majestatycznej Przemysła II (1295–1296)
Wikipedia – domena publiczna

W ponad tysiącletniej historii Państwa Polskiego Herb i Godło ulegały pewnym przeobrażeniom wizerunku. Wynikało to przede wszystkim ze zmian w sztuce i kulturze, ale następowało także w wyniku wydarzeń politycznych i zmian ustrojowych.

W czasach panowania króla Zygmunta I Starego zaczęto wprowadzać w Rzeczypospolitej herby wielopolowe. Po unii lubelskiej i powstaniu Rzeczypospolitej Obojga Narodów jako herb państwowy ustalili się herb czteropolowy, w którym umieszczano naprzemiennie polskiego Orła Białego i litewską Pogoń, czyli rycerza na koniu.

Herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów z późniejszymi zmianami, takimi jak zastąpienie otwartej korony wieńczącej godło koroną zamkniętą, która miała oznaczać suwerenność, czy przez dodanie piątego pola tzn. tarczy sercowej, w której znajdował się herb osobisty aktualnie panującego króla, był oficjalnym symbolem Rzeczypospolitej do końca XVIII wieku.

W okresie rozbiorów wizerunek Orła w sercach Polaków wyobrażał ciągłość Państwa Polskiego. Pod jego symbolem Polacy stawiali do walki z zaborcami w kolejnych powstaniach narodowych. Orła umieszczano na herbach z okresu powstania listopadowego (1830–1831) i styczniowego (1863–1864) oraz na biżuterii patriotycznej.

Orzeł Jagiellonów i królów elekcyjnych (1386–1795)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Zygmunta II Augusta (1530–1572)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów za panowania Jana III Sobieskiego (1674–1696)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Królestwa Warszawskiego (1807–1815)
Wikipedia – domena publiczna

Mały herb Królestwa Polskiego (1815–1832)
Wikipedia – domena publiczna

Orzeł Biały w czasie powstania listopadowego (1831–1832)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Rzeczypospolitej Trzecich Narodów w czasie powstania styczniowego (1863–1864)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Polski z lat 1919–1927
Wikipedia – domena publiczna

Herb Rzeczypospolitej Polskiej oraz RP na uchodźstwie do 1956 r. (tzw. z 1927 r.)
Wikipedia – domena publiczna

Herb Polski od 11 listopada 1956 r. (dekret Prezydenta RP na uchodźstwie)
Wikipedia – domena publiczna

Stosowane od 1944 r., zaadoptowane w 1952 r. Godło Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, obowiązujące do 21 lutego 1990 r.
Wikipedia – domena publiczna

Obecne Godło Polski, proj. Andrzej Heidrich „Dziennik Ustau RP”, 2005, nr 235, poz. 2000

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Sejm Rzeczypospolitej ustawą z 1 sierpnia 1919 roku postanowił, że oficjalnym Herbem Rzeczypospolitej Polskiej stał się Orzeł Biały w koronie na czerwonym polu. Przypominał on sylwetkę i kształtem Orła Białego z okresu panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. W zamysle było to nawiązanie do tradycji przedrozbiorowej Państwa Polskiego i wskazanie tym samym na ciągłość polskiej państwowości. Orzeł został umieszczony w tarczy francuskiej nowożytnej (prostokątnej, na dole zakończonej języczkiem).

W 1927 roku ówczesne władze państwowe podjęły decyzję o zmianie wzoru Herbu Rzeczypospolitej. Nowy projekt nawiązywał bezpośrednio do Orła Białego z czasów Stefana Batorego. Nowy wzór został wprowadzony rozporządzeniem z dnia 13 grudnia 1927 roku i obowiązywał do zakończenia II wojny światowej.

W 1952 roku zależne od Związku Sowieckiego władze komunistyczne w Polsce pozbawiły polskiego orła jego wielowiekowego atrybutu, jakim była korona. Dla większości Polaków ten akt symbolizował zniewolenie narodu.

Jednocześnie Rząd RP na uchodźstwie, który był prawowitym kontynuatorem władz II Rzeczypospolitej i który w latach 1940–1990 urzędował w Londynie, przez cały czas „wygnania” używał Herbu z 1927 roku. W 1956 roku Prezydent RP na uchodźstwie wprowadził do Herbu zmianę, która polegała na zamknięciu korony i zwieńczeniu jej krzyżem.

W Polsce dopiero po przemianach politycznych w 1989 roku przywrócono Orłowi Białemu jego złotą koronę. Nowy Herb, obowiązujący do dnia dzisiejszego, wprowadzono na mocy ustawy z 9 lutego 1990 roku, wykorzystując nieznacznie zmieniony projekt z 1927 roku (m.in. zlikwidowano złotą bordiurę tarczy).

Barwy Rzeczypospolitej Polskiej

Chorągiew Zjednoczonego Królestwa Polskiego, a później Korony Królestwa Polskiego
Wikipedia – domena publiczna

Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony. Tradycja tych kolorów wywodzi się z barw herbu Królestwa Polskiego: biel to barwa godła, czyli Orła Białego, czerwień to barwa pola tarczy.

Kolory barw narodowych Rzeczypospolitej mają swoje pochodzenie heraldyczne, gdyż biel i czerwień stosowano od wczesnego średniowiecza na chorągwiach królewskich i państwowych już za panowania Piastów. Wówczas wszystkie chorągwie i proporce były sporządzane według zasady, że zawsze umieszczano na nich herb państwowy oraz używano wspomnianych barw.

W tradycji od najdawniejszych czasów czerwień była zarezerwowana dla władców, magnaterii i rycerstwa. Karmazynowe szaty, jako synonim władzy, dostojęństwa i zamożności mogli nosić tylko ludzie uprzywilejowani.

Kolor biały pojawił się w symbolach państwowych na dobre dopiero za panowania króla Augusta II Mocnego – na kapeluszach ówczesnych polskich żołnierzy w formie rozet. Dopiero za czasów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego kokardy (rozety) na kapeluszach żołnierzy były białą-czerwone.

Podczas powstania listopadowego uznano oficjalnie biel i czerwień za polskie barwy narodowe. Na wniosek pośła Walentego Zwierkowskiego, Sejm Królestwa Polskiego podjął 7 lutego 1831 roku uchwałę w tej sprawie. Zapisano w niej: „Kokardę Narodową stanowić będą kolory herbu Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego, to jest kolor biały z czerwonym”. Bardzo istotnym faktem jest to, że uchwała ta odnosiła się nie do barw flagi, ale kokardy wojskowej, która określała przynależność państwową żołnierzy. Odtąd bowiem barwy te towarzyszyły zawsze Polakom w walkach o niepodległość. Uczestnicy kolejnych powstań narodowych oraz patriotycznych manifestacji nosili białą-czerwone kokardy, wstążki i opaski na znak dumy i przynależności narodowej.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku Sejm Ustawodawczy RP utrzymał w mocy postanowienia z okresu powstania listopadowego i 1 sierpnia 1919 roku uchwalił ustawę o godłach i barwach narodowych, na mocy, której biel i czerwień uznano za barwy Rzeczypospolitej Polskiej.

Postanowiono wówczas, że polska flaga będzie składać się z dwóch podłużnych, równoległych pasów – biel u góry, czerwień na dole, w proporcjach 5:8.

Postanowienia te obowiązują do dnia dzisiejszego. Czerwień flagi miała najpierw odcień karmazynowy, który w 1927 roku zmieniony na jasnoczerwony (cynober). Obecnie obowiązuje odcień nieco ciemniejszy niż cynober.

Od 2004 roku obchodzimy Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej. To święto flagi państwowej została ustanowione uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej 20 lutego 2004 roku i obchodzone jest co roku w dniu 2 maja.

Chorągiew Rzeczypospolitej Obojga Narodów (bez herbu królewskiego)
Wikipedia – domena publiczna

Chorągiew Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1587–1668 (w okresie panowania dynastii Wazów)
Wikipedia – domena publiczna

Chorągiew Rzeczypospolitej Obojga Narodów za panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
Wikipedia – domena publiczna

Flaga cara rosyjskiego jako króla Królestwa Kongresowego w latach 1815–1830
Wikipedia – domena publiczna

Flaga używana przez powstańców styczniowych w latach 1863–1864
Wikipedia – domena publiczna

Flaga II Rzeczypospolitej z herbem państwowym w latach 1919–1930
Wikipedia – domena publiczna

Flaga II Rzeczypospolitej z herbem państwowym w latach 1927–1939 oraz używana przez Rząd RP na uchodźstwie
Wikipedia – domena publiczna

Flaga Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z herbem państwowym w latach 1955–1980
Wikipedia – domena publiczna

Flaga PRL z herbem państwowym w latach 1980–1989 i III Rzeczypospolitej Polskiej w 1990 r.
Wikipedia – domena publiczna

Flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej i flaga państwowa z Godłem Rzeczypospolitej Polskiej
„Dziennik Ustaw RP”, 2005, nr 235, poz. 2000

Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej

Chorągiew Rzeczypospolitej według wzoru z 1919 r.
Wikipedia – domena publiczna

Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej jest jego symbolem, jako zwierzchnika Sił Zbrojnych RP. Proporzec stanowi płat tkaniny barwy czerwonej z wizerunkiem Orła Białego pośrodku płata, w obramowaniu wężyka generalskiego. Stosunek szerokości proporca do jego długości wynosi 5:6. Stosunek wysokości orła do szerokości proporca wynosi 3:5.

Poprzedniczką proporca była Chorągiew Rzeczypospolitej, która została wprowadzona ustawą z dnia 1 sierpnia 1919 roku „O godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej”, jako jedna z trzech naczelnych znaków państwowych obdarzonych honorami godła Rzeczypospolitej. Władze odradzającego się po latach niewoli państwa uznały, że Chorągiew Rzeczypospolitej, która przysługiwała kiedyś królowi, będzie przysługiwała od 1919 roku Naczelnikowi Państwa. Ponieważ Rzeczypospolita Obojga Narodów już nie istniała – powrócono do karmazynowej chorągwi z Orłem Białym, czyli do Chorągwi Królestwa Polskiego.

Wprowadzono ją 25 sierpnia 1919 roku jako czerwony płat o proporcjach 8:5 z herbem Rzeczypospolitej pośrodku. Chociaż przysługiwała ona tylko Naczelnikowi Państwa, używano jej także w szczególnie doniosłych okazjach, takich jak zaślubiny z morzem, czy uroczystości przy Grobie Nieznanego Żołnierza. Od 1926 roku Chorągiew Rzeczypospolitej stała powiewała nad Zamkiem Królewskim w Warszawie, gdzie rezydował Prezydent RP.

W roku 1927 rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 13 grudnia 1927 roku „O godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach” zmieniono wzór orła wg projektu prof. Zygmunta Kamińskiego, oraz wzór Chorągwi Rzeczypospolitej. Wówczas to na płachtę chorągwi wprowadzono dwie „obwódki”: wewnętrzną w postaci wężyka generalskiego, symbolizującą zwierzchnictwo Prezydenta nad siłami zbrojnymi i zewnętrzną w postaci prostej taśmy, jako symbol zwierzchnictwa nad cywilnym społeczeństwem. Jednocześnie tym zarządzeniem zmieniono proporcje płachty chorągwi na 5:6.

Chorągiew była używana wyłącznie przez Prezydenta Rzeczypospolitej. Wyjątkową sytuacją był pogrzeb Marszałka Józefa Piłsudskiego, kiedy to chorągiew przykrywała jego trumnę.

Chorągiew Rzeczypospolitej według wzoru z 1927 r.
Wikipedia – domena publiczna

Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według wzoru z 1996 r.
Wikipedia – domena publiczna

Chorągiew Rzeczypospolitej uciągnięta na maszt na Zamku Królewskim w Warszawie, świdcząca o obecności Prezydenta RP w stroju regencyjnym, lata 30. XX w.
Fotopolska.eu

Chorągiew Rzeczypospolitej uciągnięta na maszt pałacowy w Spale, świdcząca o obecności Prezydenta RP w stroju regencyjnym, lata 30. XX w.
Zbiory Biblioteki Orlimundy (Bpmon)

Chorągiew Rzeczypospolitej, którą nakryta była trumna Marszałka Józefa Piłsudskiego podczas pogrzebu, przechowywana w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Londynie do 1990 r.
Fot. Tomasz R. Żurawski

Trumna Prezydenta Lecha Kaczyńskiego okryta Proporcem Prezydenta Rzeczypospolitej, ustawiona na widok publiczny w Sali Kolumnowej Pałacu Prezydenckiego w Warszawie, 15 kwietnia 2010 r.
Fot. Grzegorz Piotrowski

Trumna ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego okryta Proporcem Prezydenta Rzeczypospolitej, ustawiona w Belwederze, Warszawa, 17 kwietnia 2010 r.
Fot. Grzegorz Piotrowski

Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej uciągnięty na maszt na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego podczas obchodów Święta Narodowego Trzeciego Maja, 2007 r.
Zbiory Tadeusza Nowaka (Rekones)

W 1939 roku chorągiew została wywieziona przez Prezydenta Ignacego Mościckiego z Polski i trafiła do Londynu, gdzie była używana przez Prezydentów RP na Uchodźstwie w latach 1945–1990, a w grudniu 1990 roku została przekazana przez ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego nowo wybranemu po przemianach ustrojowych Prezydentowi Lechowi Wałęsie.

Jest to weksylium, które zyskało sobie prawo obywatelstwa (niestety jakby niepełne) w III Rzeczypospolitej, gdzie zostało wprowadzone do życia pod nazwą Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej nie drogą ustawową, lecz przepisami wykonawczymi do ustawy z 1993 roku „O Znakach Sił Zbrojnych RP” – zarządzeniem ministra obrony narodowej z 1996 roku „W sprawie szczegółowych zasad używania znaków Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustalenia innych znaków używanych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej” („Monitor Polski”, 1996, nr 14, poz. 17), jako znaku Marynarki Wojennej...

Dłatego początkowo używanie Proporca Prezydenta RP ograniczone zostało wyłącznie do Marynarki Wojennej RP. Dopiero nowelizacja zarządzenia z dnia 14 grudnia 2005 roku wprowadziła proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Zwierzchnika Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, jako znak używany w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Pierwszy raz proporzec został użyty 3 maja 2005 roku podczas uroczystości przed Grobem Nieznanego Żołnierza. Od tej pory Proporzec Prezydenta Rzeczypospolitej podnoszony jest obok Flagi Rzeczypospolitej podczas uroczystości w dniu świąt państwowych – 3 maja, 15 sierpnia i 11 listopada – na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Biel i czerwień jako barwy narodowe

Bandera Polskiej Marynarki Handlowej
Wikipedia - domena publiczna

Bandera Polskiej Marynarki Wojennej
Wikipedia - domena publiczna

W świadomości Polaków istnieje wiele form ekspozycji barw narodowych. Oprócz flagi państwowej barwy te znajdują się na banderach, szachownicach lotniczych, kokardach i wstążkach.

Flaga państwowa jest prezentowana w trakcie uroczystości państwowych i szkolnych, oraz z okazji świąt narodowych. W dniach świąt dekorowane flagami są nie tylko budynki urzędów czy instytucji, ale przyjętą się w Polsce bardzo cenny obyczaj wywieszania narodowych barw na domach prywatnych.

Bandera to rodzaj flagi określająca przynależność państwową statku lub okrętu. Bandera określa jednocześnie charakter jednostki pływającej – czy należy ona do Marynarki Handlowej czy Marynarki Wojennej. Bandera ma kształt prostokąta, jej kolorystyka, wzór oraz proporcje wymiarów określone są w „Ustawie o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych”.

Polska bandera podnoszona na morskich statkach handlowych składa się z dwóch pasów materiału – białego u góry i czerwonego na dole oraz Godła Polski znajdującego się na środku białego pasa w proporcjach 5:8. Bandera Marynarki Wojennej jest niemal identyczna jak Marynarki Handlowej z tą różnicą, że na krawędzi części swobodnej ma przedłużoną dolną i górną krawędź tworzące trójkątne wcięcie (jaskółczy ogon). Ma też inną proporcję: 5:10,5 (czyli 10:21). Uroczyste podniesienie bandery jest związane z oddaniem statku lub okrętu do eksploatacji.

Barwami narodowymi oznaczają się również polskie samoloty wojskowe, malując na nich biało-czerwoną szachownicę. Po raz pierwszy symbol ten został zastosowany w listopadzie 1918 roku na samolocie por. pil. Stefana Steca i był jego godłem osobistym. Symbol ten miał wówczas cztery pola, bez obwódki. Tak oznakowanym samolotem por. Stec przyleciał 15 listopada 1918 roku ze Lwowa do Warszawy. Godło to zobaczył ówczesny dowódca lotnictwa, który uznał, że szachownica spełnia wszystkie kryteria, jakie powinien mieć znak przynależności państwowej: jest oryginalna, ma polskie barwy i łatwo można ją namalować na skrzydłach i kadłubie. Od tego czasu biało-czerwona szachownica stała się symbolem polskiego lotnictwa.

Propozycja Polskiej Marynarki Wojennej
Wikipedia - domena publiczna

Samolot Fokker E.V. por. pil. Stefana Steca z jego godłem osobistym – biało-czerwoną szachownicą, grudzień 1918 r.
Zbiór Białej Olimpijskiej (Bipom)

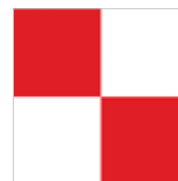
Por. pil. Stefan Stec za sterami Fokkera E.V., 1919 r.
Zbiór Białej Olimpijskiej (Bipom)

Odpis Rozkazu nr 38 szefa Sztabu Generalnego gen. dpt. Stanisława Szczęsnego z 1 grudnia 1918 r., nakazujący nanieść biało-czerwoną szachownicę na uszyszkie samoloty polskiego lotnictwa wojennego
Centralne Archiwum Wojskowe (Warszawa)

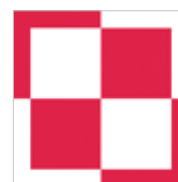
Kamil Stoch w kasku z biało-czerwoną szachownicą na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Soczi w 2014 r.
Fot. Marek Zuchowicki

Szachownica lotnicza stosowana w lotnictwie polskim w latach 1918–1921
Wikipedia - domena publiczna

Szachownica lotnicza stosowana w lotnictwie polskim w latach 1921–1993
Wikipedia - domena publiczna

Obowiązujący od 1993 r. wzór polskiej szachownicy lotniczej
Wikipedia - domena publiczna

Tradycje noszenia kokardy Narodowej podczas oficjalnych uroczystości zapoczątkował Prezydent Lech Kaczyński – biało-czerwoną kokardę Prezydent założył 11 listopada 2008 r. z okazji Narodowego Święta Niepodległości
Budo-czerwona, opus. Alfred Zamojski, Warszawa 2017

7 grudnia 1918 roku w „Dzienniku Rozporządzeń Ministra Spraw Wojskowych” nr 9 ukazało się rozporządzenie szefa Sztabu Generalnego następującej treści: „Samoloty Wojsk Polskich będą w przyszłości zaopatrzone w miejscach dotychczas obowiązujących znakiem kwadratowym szerokości 60 cm, dzielącym się na cztery równe pola. Lewe górne i prawe dolne pole będzie barwy karmazynowej, lewe dolne i prawe górne pole barwy białej”.

Początkowo szachownica malowana była na całej szerokości skrzydeł, kadłubów i sterów kierunku. W 1921 roku wprowadzono obwódki w kolorach odmiennych od koloru pól szachownicy, jednak nie podano stosunku ich szerokości do rozmiaru szachownicy. Stosunek ten ustaliło dopiero rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 marca 1930 roku w sprawie flag i innych znaków wojskowych: „Znakiem wojskowych statków powietrznych jest biało-czerwona szachownica lotnicza o barwach Rzeczypospolitej Polskiej, podzielona na cztery równe pola ze skrajami o naprzemiennych barwach. Stosunek szerokości skrajów do długości krawędzi pola szachownicy lotniczej wynosi 1:5”.

Przez następne ponad 70 lat szachownica w tej postaci pozostawała znakiem polskiego lotnictwa wojskowego. W roku 1993 jednakże wprowadzono nowy wzór, z zamienioną kolejnością pól (odwróconą o 90°), bardziej poprawny heraldycznie, ale ignorujący dotychczasową tradycję.

Warto przy okazji barw polskiego lotnictwa wspomnieć, że za zgodą ministra obrony narodowej szachownicę lotniczą na swym kasku miał Kamil Stoch podczas Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Soczi w 2014 roku i znak ten „poniósł” go wówczas po dwa tytuły mistrza olimpijskiego.

Inną formą ekspozycji barw narodowych są kokardy i wstążki. W kwestii układu barw w kokardzie narodowej istnieją rozbieżności pomiędzy przepisami prawa, a zasadami heraldyki. Według zarządzenia ministra obrony narodowej z 2014 roku kokarda składa się z dwóch okręgów: białego centralnego oraz okalającego go czerwonego. Według heraldyków i źródeł ikonograficznych z okresu zaborów układ winien być odwrotny.

Hymn Rzeczypospolitej Polskiej

Portret Józefa Wybickiego, mal. Marian Wygrozowski
Museum Wojska Polskiego (Warszawa)

Portret Michała Kleofasa Ogińskiego, mal. Józef Oleśkiewicz
Nacjonalizm M.K. Charlotta dalla stampa (Włoso)

Obraz *Episode de 1831*, mal. Charles Michel Guilbert d'Anelle, nawiązujący do oblężenia Warszawy przez wojska rosyjskie we wrześniu 1831 r. w czasie powstania listopadowego
Museum Wojska Polskiego (Warszawa)

Hymn to uroczysta, podniosła pieśń patriotyczna, ważna dla każdego narodu. Jest on najważniejszym utworem muzycznym danego kraju.

Hymn narodowy Polski nosi tytuł *Mazurek Dąbrowskiego*. Jego autorem był Józef Wybicki. Utwór został przez niego napisany w 1797 roku we włoskiej miejscowości Reggio nell'Emilia niedaleko Bolonii i pierwotnie zatytułowany *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech*, bo właśnie tam u boku Napoleona Bonaparte z inicjatywy generała Jana Henryka Dąbrowskiego tworzone z polskich ochotników Legiony, mające walczyć o wolność Polski. Nadzieję na odzyskanie niepodległości wyrażały pierwsze słowa pieśni: „Jeszcze Polska nie umarła, kiedy my żyjemy...”.

Do dziś istnieją duże rozbieżności w sprawie autorstwa melodii polskiego hymnu. Część historyków twierdzi, że jest to ludowa melodia popularna w XVIII wieku, której twórca pozostaje nieznanym. Inni przyjmują, że skomponował ją Michał Kleofas Ogiński. Ale obie wersje są niepotwierdzone.

Pieśń autorstwa Wybickiego na melodię mazurka za pośrednictwem emisariuszy trafiła do pozostającej pod zaborami Polski. Śpiewano ją w trakcie kampanii napoleońskiej oraz powstań listopadowego i styczniowego.

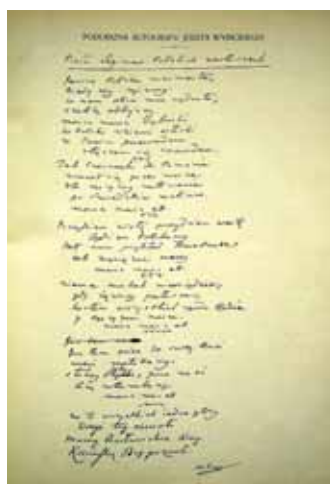
Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.
Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.
Marsz, marsz...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.
Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.
Marsz, marsz...

Faksimile rękopisu *Pieśni Legionów Polskich we Włoszech* Józefa Wybickiego
„Carmina Patria”. Publikacja hymnów narodowych od „Bogurodzicy” do hymnu „Solidarności”, oprac. Andrzej Bergegnal-Burton, Janina Ciack i in., Warszawa 2006

Należy jednak tutaj zaznaczyć, że przyjęty zarządzeniem ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego z 1926 roku tekst Hymnu nie jest całkowicie zgodny z rękopisem utworu! Choć w tekście Józefa Wybickiego mamy sześć zwrotek, to wspomnianym zarządzeniem ustalono, iż Hymn będzie się składał tylko z czterech: 1, 2, 3 i 5. Warto więc przypomnieć pozostałe zwrotki (4 i 6), które brzmią następująco:

Niemiec, Moskal nie osiędzie,
gdym jawniej pałasza,
hasłem wszystkich zgoda będzie
i ojczyzna nasza.
Marsz, marsz...

Na to wszystkich jedne głosy:
„Dość tej niewoli
mamy Racławickie Kosy,
Kościuszkę, Bóg pozwoli”.
Marsz, marsz...

Mazurek Dąbrowskiego za Hymn Narodowy Polski został oficjalnie uznany 26 lutego 1927 roku, co zostało ogłoszone w „Dzienniku Urzędowym Ministra Spraw Wewnętrznych”, 1927, nr 1 i 2, s. 58, poz. 60.

Oficjalny zapis muzyczny Hymnu państwowego Rzeczypospolitej Polskiej
„Dziennik Urzędowy”, 1900, nr 7, poz. 18, kol. nr 5, „Dziennik Urzędowy”, 1905, poz. 1599

Muzeum Hymnu Narodowego
w Będzinie (oddział Muzeum
Narodowego w Gdańsku) mieści się
w domostwie należącym w latach 1741–1783
do rodziny Wybickich – tu 29 września
1747 r. urodził się Józef Wybicki
Muzeum Hymnu Narodowego (Będzin)

Polskie pieśni narodowe

Pierwszy rękopiśmienny odpis tekstu Bogurodzicy z 1407 r.
Biblioteka Jagiellońska (Kraków)

Zapis młotowy i tekst Bogurodzicy (Hymn św. Wojciecha) na kartce pocztowej z 1905 r.
Biblioteka Narodowa (Warszawa)

Zanim Mazurek Dąbrowskiego stał się naszą pieśnią narodową istniało w naszych dziejach kilka pieśni pretendujących do miana narodowych hymnów.

Od średniowiecza przez wieki pieśnią niezwykle ważną dla narodu polskiego była Bogurodzica, którą rycerze śpiewali m.in. podczas bitwy pod Grunwaldem w 1410 roku.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku, kiedy dyskutowano nad wyborem hymnu państwowego, rozważano kilka utworów, które były wówczas bardzo ważne dla polskiego społeczeństwa – do roli polskiego hymnu pretendowały *Boże coś Polskę* i *Rota*.

Pieśń *Boże coś Polskę* wywodziła się z hymnu Alojzego Felińskiego (muzyka – Jan Nepomucen Piotr Kaszewski), napisanego w 1816 roku na cześć rosyjskiego cara i króla Królestwa Polskiego Aleksandra I. Pierwotnie w refrenie pieśni padały słowa: „Naszego króla zachowaj nam Panie!”, ale już w następnym roku zaczęto nieoficjalnie śpiewać w tym miejscu „Naszą ojczyznę racz nam wrócić, Panie!”. Melodia została upodobniona do melodii pieśni religijnej *Bądź pozdrowiona, Panienko Maryja*. *Boże coś Polskę* zaczęło funkcjonować jako pieśń konspiracyjowa, a po klęsce powstania listopadowego stała się manifestacją uczuć patriotycznych. Do początkowych dwóch zwrotek w 1828 roku dodano dwie kolejne z *Hymnu do Boga o zachowanie wolności*, którego autorem był Antoni Górecki. W zaborze rosyjskim została zakazana w 1862 roku, a w następnym roku towarzyszyła powstańcom styczniowym, stąd nazywano ją *Marsylianką 1863 roku*.

Alojzy Feliński, autor pieśni *Boże coś Polskę*
Album biograficzne zasłużonych Polaków i Polek wieku XIX, t. 1, Warszawa 1901

Przejętny rękopiśmienny tekst pieśni *Boże coś Polskę* w ujęciu polskich domach traktowany był jak rodzima świętość...
Museum Wojska Polskiego (Warszawa)

Okladka pierwszego wydania hymnu *Boże coś Polskę*, 1818 r.
Biblioteka Narodowa (Warszawa)

Tekst pieśni *Boże coś Polskę* został oficjalnie zatwierdzony postanowieniem ministra wyznań religijnych i oświecenia w 1937 r.
„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej”, 1937, nr 4, poz. 92

Na początku XX wieku Maria Konopnicka napisała wiersz *Rota*. Powstał on pod wpływem oburzenia prześladowaniami polskości w zaborze pruskim (germanizacji). Wiersz składa się z czterech zwrotek i został opublikowany w 1908 roku. Trzy z nich stały się wkrótce kanonem powstającej na podstawie wiersza pieśni pod tym samym tytułem. Po raz pierwszy *Rota* wykonana została publicznie przez kilkuset chórzystów 15 lipca 1910 roku w czasie uroczystości odsłonięcia Pomnika Grunwaldzkiego w Krakowie. Utwór ten bardzo szybko stała się jedną z najpopularniejszych pieśni narodowych.

Muzykę do wiersza Konopnickiej skomponowało co najmniej sześciu muzyków, ale przyjęła się jedynie – wykonywana do dziś – melodia Feliksa Nowowiejskiego.

Należy wspomnieć, że po odzyskaniu niepodległości, jako hymn narodowy rozważano również *Warszawiankę*, *Z dymem pożarów*, czy *My, Pierwsza Brygada*.

Maria Konopnicka, autorka wiersza *Rota*, fotografia z lat 80. XIX w.
Narodowe Archiwum Cyfrowe (Warszawa)

Feliks Nowowiejski, kompozytor melodii do wiersza *Rota*
Salon Muzeum im. Feliksa Nowowiejskiego (Baranów)

Pierwotny nut pieśni *Rota* miał miejsce w Krakowie w 1910 r.
Biblioteka Narodowa (Warszawa)

Pierwotny tekst i nut pieśni *My, Pierwsza Brygada (Marsz I Brygady)* miał miejsce w Warszawie w 1919 r.
Zbiory Biblioteki Orlowskiej (Białystok)

Pieczęć Rzeczypospolitej Polski

Pieczęć Rzeczypospolitej Polskiej, wzór z 1919 r.
Zbigniew Janusz Budyński (Gdańsk)

Przy okazji obchodów świąt narodowych każdy ma styczność z Godłem, barwami czy Hymnem Polski. Ale oprócz nich istnieje jeszcze mniej znany symbol naszego państwa – pieczęć Rzeczypospolitej Polskiej.

Pieczęć Rzeczypospolitej Polskiej stawia się na dokumentach o ratyfikacji lub wypowiedzeniu umów międzynarodowych oraz listach uwierzytelniających naszych ambasadorów. Pieczęć RP przechowywana jest w części tajnej Kancelarii Prezydenta RP.

Wygląd i wymiary tej i innych najważniejszych pieczęci Rzeczypospolitej regulowane są przepisami Ustawy z dnia 31 stycznia 1980 roku „O godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej” z regulacjami wprowadzonymi na mocy przepisów ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku „O zmianie ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej”.

PIECZĘCIĄ RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła o średnicy 77 mm, zawierająca pośrodku wizerunek Orła ustalonego dla Godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis „Rzeczpospolita Polska”.

PIECZĘCIĄ SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła o średnicy 62 mm, zawierająca pośrodku wizerunek Orła ustalonego dla Godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej”.

PIECZĘCIĄ SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła o średnicy 62 mm, zawierająca pośrodku wizerunek Orła ustalonego dla Godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis „Senat Rzeczypospolitej Polskiej”.

PIECZĘCIĄ PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła o średnicy 62 mm, zawierająca pośrodku wizerunek Orła ustalonego dla Godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis „Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej”.

Obowiązująca „Ustawa o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej” reguluje również wygląd i wymiary pieczęci podmiotów urzędowych uprawnionych do ich używania, w tym gmin, powiatów, samorządów województw lub związków jednostek samorządu terytorialnego. Urzędową pieczęcią takich podmiotów jest metalowa, tłoczona pieczęć okrągła zawierająca pośrodku wizerunek Orła ustalonego dla Godła Rzeczypospolitej Polskiej, a w otoku napis odpowiadający nazwie podmiotu uprawnionego do używania pieczęci.

Pieczęć Rzeczypospolitej Polskiej, wzór z 1927 r.
Zbigniew Janusz Budyński (Gdańsk)

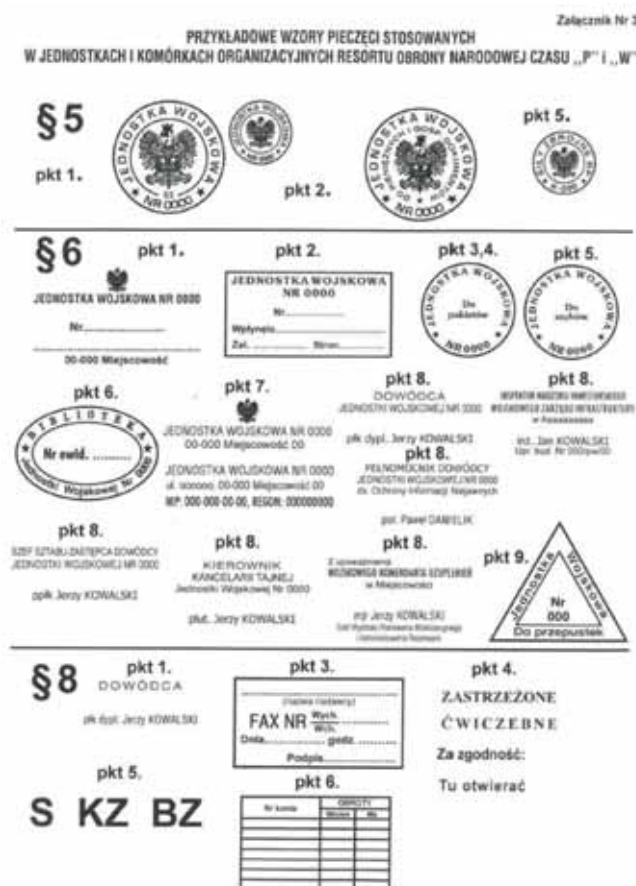
Pieczęć Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i podpis Prezydenta Ignacego Mościckiego (1926–1939)
Zbigniew Janusz Budyński (Gdańsk)

Pieczęć Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej okresu II RP oraz jej odcisk.
Zbigniew Janusz Budyński (Gdańsk)

Wzory obecnie obowiązujących różnych pieczęci urzędowych Rzeczypospolitej Polskiej
Internet

Symbole narodowe na co dzień

Symbole narodowe to nasza chluba i duma. Dlatego zawsze musimy pamiętać o ich poszanowaniu i odpowiednim zachowaniu się podczas uroczystości państwowych i innych, podczas których wykonywany jest hymn i podnoszona flaga narodowa. Podstawowe zasady określa ustawa z 1980 roku „O godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych”, a szczegółowy doprecyzowują zarządzenia poszczególnych ministrów.

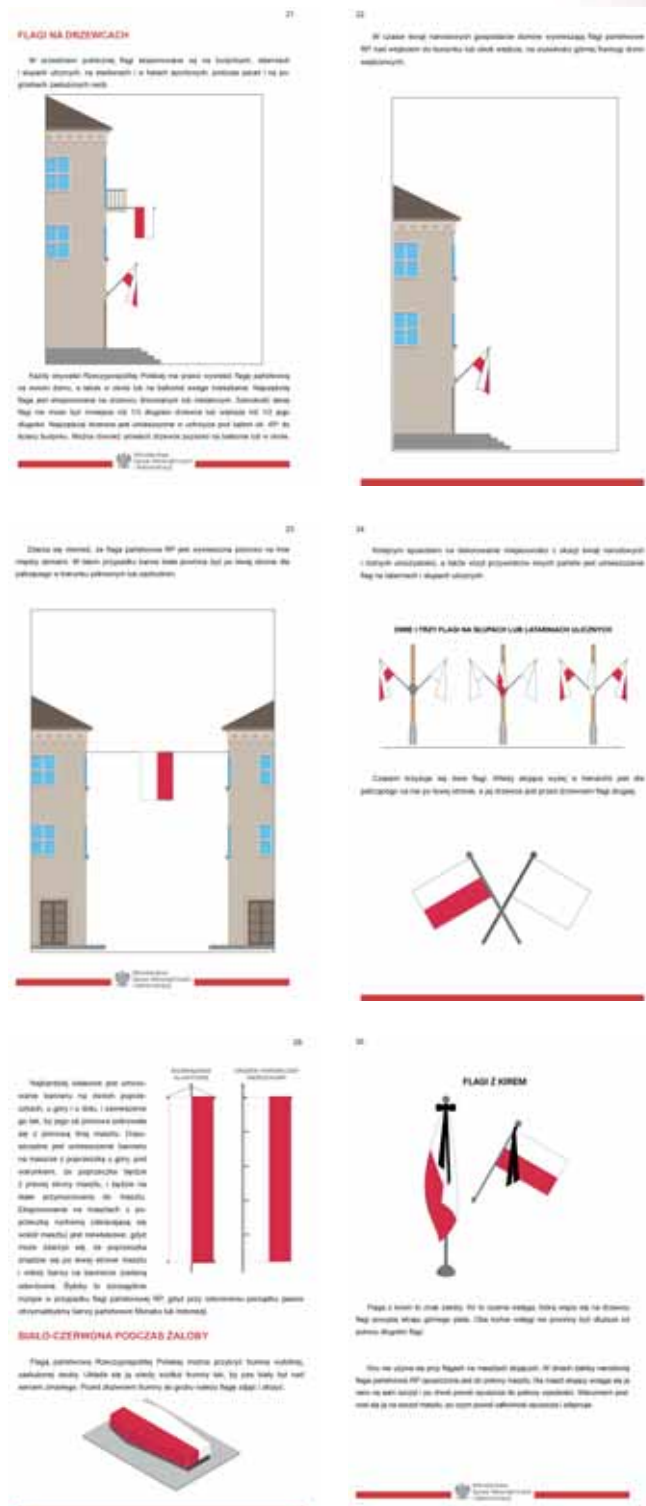
Podstawowe zasady poszanowania symboli narodowych przekazywane są już najmłodszemu pokoleniu, od przedszkola i pierwszych lat szkolnych, tym bardziej że hymn państwowy wykonywany jest przy okazji wielu uroczystościach nie tylko państwowych, ale również szkolnych, sportowych czy kulturalnych, zaś barwy narodowe zdobią budynki i ulice przy okazji wszystkich świąt państwowych

Do Hymnu!

- Podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu państwowego obowiązuje zachowanie odpowiedniej postawy oraz powagi i spokoju.
- Osoby obecne podczas publicznego wykonywania lub odtwarzania hymnu stoją w postawie wyrażającej szacunek (na baczność).
- Poczty sztandarowe podczas wykonywania lub odtwarzania hymnu oddają honory przez pochylene sztandaru.
- Osoby w umundurowaniu obejmującym nakrycie głowy, niebędące w zorganizowanej grupie, oddają honory przez salutowanie.
- Mężczyźni w ubraniach cywilnych zdejmują nakrycia głowy.

Zasady eksponowania barw narodowych:

- Flaga musi być czysta i mieć czytelne barwy.
- Na terenie RP flaga państwowa Rzeczypospolitej Polskiej ma zawsze pierwszeństwo przed wszystkimi innymi flagami.
- Flaga nigdy nie może dotknąć podłogi, ziemi, bruku lub wody.
- Flaga nie może służyć jako nakrycie stołu lub opakowanie.
- Na faldzie nie wolno umieszczać żadnych napisów i rysunków.

Order Orła Białego

Król Polski August II Mocny z Wielką Wstęgą i Gwiazdą Orderu Orła Białego
Złoty Tadeusza Nowaka (Rakówce)

Do insygniów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należą: Proporzec Prezydenta RP, Pieczęć Prezydenta RP, Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski oraz Order Orła Białego.

Order Orła Białego jest najstarszym i najwyższym odznaczeniem państwowym Rzeczypospolitej Polskiej, nadawanym za wybitne zasługi cywilne i wojskowe. Został ustanowiony w 1705 roku przez króla Augusta II Mocnego. Wówczas otrzymywali go głównie magnaci, którzy wsparli króla w wolnej elekcji.

Po III rozbiorze Polski order przestał być nadawany. Ponownie został ustanowiony w 1807 roku jako najwyższe odznaczenie Księstwa Warszawskiego, a później Królestwa Polskiego. Po upadku powstania listopadowego, ukazem cara Mikołaja I został ustanowiony Cesarski i Królewski Order Orła Białego. Był on nadawany od roku 1831 do upadku caratu w 1917 roku.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku i zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej ponownie reaktwowano Order Orła Białego, jako najważniejsze odznaczenie Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa z 4 lutego 1921 roku „O ustanowieniu Orderu Orła Białego” stanowiła w najważniejszych punktach:

- „Ustanawia się order «Orła Białego» w celu nagradzania znamienitych zasług zarówno cywilnych, jak wojskowych, położonych w czasie pokoju lub wojny dla chwały i pożytku Rzeczypospolitej.
- Order «Orła Białego» jest najwyższą odznaką honorową Rzeczypospolitej i będzie nadawany osobom, które istotnie i wybitnie przyczyniły się do odzyskania lub utrwalenia niepodległości i zjednoczenia Polski albo do jej rozkwitu.
- Na czele kawalerów orderu «Orła Białego» stoi Wielki Mistrz Orderu i Kapituła.
- Naczelnik Państwa z tytułu swego wyboru na ten urząd staje się kawalerem orderu «Orła Białego», jest z urzędu Wielkim Mistrzem Orderu i, jako taki, przewodniczy w Kapitułe”.

Dyplom nadania Orderu Orła Białego przez króla Polski Stanisława Augusta Poniatowskiego kasztelanowi nakielskiemu Wacławowi Zakrzewskiemu w 1790 r.
Archiwum Państwowe w Poznaniu

Order Orła Białego nadany 16 grudnia 1807 r. Józefowi Wyhickiemu, turecy słów naszego Hymnu Narodowego – *Mazurek Dąbrowskiego*
Museum Wielka Polska (Warszawa)

Insygnia Orderu Orła Białego – Wielka Wstęga, Gwiazda, miniaturka i bareta
Złoty Tadeusza Nowaka (Rakówce)

Od grudnia 1922 roku kolejnymi Wielkim Mistrzem Orderu byli kolejni Prezydenci Rzeczypospolitej, którzy z automatu stawali się kawalerami tego odznaczenia. W okresie międzywojennym Order Orła Białego nadany został 24 obywatelom polskim i 87 cudzoziemcom.

Po zakończeniu II wojny światowej nadawanie orderu przejął Rząd RP na Uchodźstwie, ale był wówczas sporadycznie wręczany (otrzymało go 12 obywateli polskich i 4 cudzoziemców). W PRL order nie został oficjalnie zniesiony, ale nie nadawano go, starając się wymazać jego istnienie z pamięci społecznej.

Dopiero przemiany 1989 roku doprowadziły, że w roku 1992 Order Orła Białego został ponownie oficjalnie uznany za najwyższe odznaczenie państwowe w Polsce. Nastąpiło to wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 16 października 1992 roku „O orderach i odznaczeniach”.

Pierwsze wnioski o nadanie Orderu Orła Białego przedstawiła Prezydentowi RP Tymczasowa Rada Orderu, składająca się z marszałką Sejmu, jako jej przewodniczącą, marszałką Senatu i prezesa Rady Ministrów. Na wniosek Tymczasowej Rady w 1993 roku Orderem Orła Białego, jako pierwszy w powojennej Polsce odznaczony został Jego Świątobliwość Papież Jan Paweł II.

Na straży honoru Orderu stoi Kapituła Orderu Orła Białego, a jej członkowie powoływani są przez Prezydenta RP na pięć lat spośród osób, które zostały odznaczone tym Orderem. Kapitułę tworzą: Wielki Mistrz Orderu i pięciu członków Kapituły. Prezydent RP, z tytułu wyboru na ten urząd, staje się Kawalerem Orderu Orła Białego, Wielkim Mistrzem Orderu i przewodniczy Kapitułe.

W latach 1992–2020 Orderem Orła Białego odznaczono 162 obywateli polskich i 80 cudzoziemców.

Dyplom i Wielka Wstęga Orderu Orła Białego przyznane Ignacemu Janowi Paderewskiemu 11 lipca 1921 r.
Archiwum Akt Nowych (Warszawa)

Prezydent RP Ignacy Mościcki, Wielki Mistrz Orderu Orła Białego w latach 1926–1939 z Wielką Wstęgą i Gwiazdą Orderu Orła Białego
Złoty Janusza Rudki (Gdańsk)

Prezydent RP Ryszard Kaczmarek, Wielki Mistrz Orderu Orła Białego w latach 1989–1990 z Wielką Wstęgą i Gwiazdą Orderu Orła Białego
Złoty Janusza Rudki (Gdańsk)

Prezydent RP Andrzej Duda, Wielki Mistrz Orderu Orła Białego od 2015 r. z Wielką Wstęgą i Gwiazdą Orderu Orła Białego
www.stawiam.pl

Strażnicy narodowych symboli – Prezydenci II Rzeczypospolitej

W listopadzie 1918 roku Józef Piłsudski po rozwiązaniu Rady Regencyjnej objął funkcję Naczelnika Państwa i sprawował urząd Głowy Państwa do czasu wyboru w 1922 roku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Urząd Prezydenta RP istnieje więc nieprzerwanie od grudnia 1922 roku. W latach 1939–1990 jego depozytariuszami byli Prezydenci RP na Uchodźstwie.

Po wojnie urząd Prezydenta funkcjonował w kraju w latach 1947–1952. Po wprowadzeniu w 1952 roku komunistycznej konstytucji i zmianie nazwy państwa na Polską Rzeczpospolitą Ludową funkcję Prezydenta przejęła kolegiarna Rada Państwa na czele z jej przewodniczącym. Urząd Prezydenta RP przywrócono w 1989 roku.

Prezydent Gabriel Narutowicz, mal. Czesław Wdouriszewski, 1935 r.
Muzeum Narodowe (Warszawa)

Prezydent Gabriel Narutowicz na znaczkach Poczty Polskiej z 1938 i 1968 r.
Zbiory Jacek Budzki (Gdańsk)

Gabriel Narutowicz ur. 29 marca 1865 r. w Telszach na Żmudzi. Inżynier hydrotechnik, profesor Politechniki w Zurychu. W latach 1920–1922 był ministrem robót publicznych w kolejnych rządach – Władysława Grabskiego, Wincentego Witosa oraz dwóch gabinetach Antoniego Ponikowskiego. 28 czerwca 1922 r. został ministrem spraw zagranicznych w rządzie Artura Śliwińskiego, a następnie w rządzie Juliana Ignacego Nowaka. W wyborach w roku 1922 nie udało mu się zdobyć mandatu poselskiego i przyjął propozycję PSL Wyzwolenie kandydowania na urząd Prezydenta RP. **Wybrany 9 grudnia 1922 r., został 11 grudnia 1922 r. zaprzysiężony.** Jego wybór spotkał się z krytyką i protestami środowisk prawicowych, zarzucających nowemu Prezydentowi ateizm, przynależność do masonerii i popieranie polityki Józefa Piłsudskiego. 16 grudnia 1922 r. został zastrzelony na schodach warszawskiej „Zachęty”.

Grób Gabriela Narutowicza w podziemiach Bazyliki Archidiecejalnej Św. Jana Chrzciciela w Warszawie
Zbiory Tadeusza Nowaka (Białystok)

Prezydent Stanisław Wojciechowski, mal. Kazimierz Dunin-Markiewicz
Zbiory Jacek Budzki (Gdańsk)

Stanisław Wojciechowski ur. 15 marca 1869 r. w Kaliszu. Polityk ruchu robotniczego i działacz spółdzielczy. Był autorem wielu publikacji poświęconych spółdzielczości, członkiem Towarzystwa Kooperatystów w Warszawie, dyrektorem Związku Towarzystw Spożywczych (1911–1915), a podczas I wojny światowej stał na czele Polskiego Zjednoczenia Międzypartyjnego w Moskwie. 15 stycznia 1919 r. został mianowany przez Naczelnika Państwa na stanowisko ministra spraw wewnętrznych w gabinecie Ignacego Paderewskiego. **20 grudnia 1922 r. został wybrany przez Zgromadzenie Narodowe Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej, a 22 grudnia został zaprzysiężony.** Urząd sprawował do 15 maja 1926 r., kiedy to w wyniku majowego zamachu stanu złożył urząd Prezydenta. Po 1926 r. pracował jako profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Był jednym z założycieli w 1937 r. Stronnictwa Pracy. Zmarł 9 kwietnia 1953 r. w Gołąbkach pod Warszawą.

Prezydent Ignacy Mościcki, mal. Stanisław Niesiołowski
Zbiory Jacek Budzki (Gdańsk)

Prezydent Ignacy Mościcki na bloku znaczków Poczty Polskiej z 1937 r.
Zbiory Jacek Budzki (Gdańsk)

Grób rodzinny Wojciechowskich na warszawskich Potopkach Cyrillingich
Wikipedia - domena publiczna

Grób Ignacego Mościckiego w podziemiach Bazyliki Archidiecejalnej Św. Jana Chrzciciela w Warszawie
Zbiory Tadeusza Nowaka (Białystok)

Ignacy Mościcki ur. 1 grudnia 1867 r. w Mierzanowie na Mazowszu. Naukowiec, wynalazca, budowniczy polskiego przemysłu chemicznego. W latach 1912–1922 profesor Politechniki Łwowskiej. W 1922 r. założył Unię Narodowo-Państwową. W 1925 r. wybrany na rektora Politechniki Łwowskiej, a w latach 1925–1926 profesor Politechniki Warszawskiej. **31 maja 1926 r. wybrany, a 4 czerwca zaprzysiężony na urząd Prezydenta RP, który sprawował przez dwie kadencje.** W 1927 r. był inicjatorem budowy Państwowych Zakładów Związków Azotowych w Mościcach koło Tarnowa. Autor ponad 40 patentów polskich i zagranicznych, po wyborze na Prezydenta RP użytkowanie praw do swych patentów nieodpłatnie przekazał państwu polskiemu. 1 września 1939 r., zgodnie z art. 24 Konstytucji kwietniowej wyznaczył marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza na swego następcę w wypadku „opróźnienia się urzędu przed zawarciem pokoju”. 17 września, w dniu agresji ZSSR na Polskę, udał się do Rumunii, gdzie wraz ze Śmigłym-Rydzem został internowany. 24 września 1939 r. następcą mianował dotychczasowego ambasadora RP w Rzymie gen. Bolesława Wieniawę-Długoszowski, a 30 września, po złożeniu przez niego rezygnacji z urzędu, wyznaczył na urząd Prezydenta Władysława Raczkiewicza. W grudniu 1939 r. wraz z rodziną przeniósł się do Szwajcarii, gdzie 2 października 1946 r. zmarł w Versoix pod Genewą.

Strażnicy narodowych symboli – Prezydenci RP na Uchodźstwie

Działający w latach 1939–1990 Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie był legalną kontynuacją władz II Rzeczypospolitej, zmuszonych po agresji III Rzeszy, Słowacji i ZSSR opuścić terytorium Polski. Do 5 lipca 1945 roku był powszechnie uznawany na arenie międzynarodowej za jedyny legalny rząd Polski.

Po lipcu 1945 roku nadal funkcjonował poza granicami kraju, aż do pierwszych powszechnych wyborów prezydenckich w Polsce. Władze RP na Uchodźstwie zakończyły swoją działalność po wyborze i zaprzysiężeniu Lecha Wałęsy na urząd Prezydenta RP i przekazaniu mu insygniów prezydenckich przez ostatniego Prezydenta RP na Uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego.

Prezydent RP Władysław Raczkiewicz
Centralne Archiwum Wojskowe (Warszawa)

Władysław Raczkiewicz ur. 28 stycznia 1885 r. w Kutaisi w Gruzji. Działacz polityczny i społeczny. Uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, minister spraw wewnętrznych w czterech rządach II RP (w 1921 r. oraz latach: 1925–1926 i 1935–1936). Był marszałkiem Senatu II kadencji (1930–1935) oraz wojewodą: nowogrodzkim (1921–1924), wileńskim (1926–1931), krakowskim (1935) i pomorskim (1936–1939). Od 1934 do wojny prezes Światowego Związku Polaków z Zagranicy. **Po klęsce wrześniowej został zgodnie z Konstytucją kwietniową wyznaczony następcą na stanowisku Prezydenta RP przez Ignacego Mościckiego i objął urząd 30 września 1939 r. Stanowisko to sprawował aż do śmierci. Zmarł po ciężkiej chorobie 6 czerwca 1947 r. w Ruthin w Walii.**

Grób Prezydenta RP Władysława Raczkiewicza na Cmentarzu Łotników Polskich w Newark-Upon-Trent w Wielkiej Brytanii (Nottinghamshire)
Instytut Pamięci Narodowej (Warszawa)

Prezydent RP August Zaleski
Narodowe Archiwum Cyfrowe (Warszawa); Instytucja Marek Sipiński

August Zaleski ur. 30 września 1883 r. w Warszawie. Naukowiec, dyplomata i polityk. Od listopada 1918 r. kierownik Polskiej Misji w Szwajcarii, pracownik Ministerstwa Spraw Zagranicznych i członek polskiej delegacji na konferencji pokojowej w Paryżu, poseł RP w Atenach (1921) i Rzymie (1922). W latach 1926–1932 minister spraw zagranicznych, od listopada 1932 r. prezes Banku Handlowego w Warszawie. Od 30 września 1939 r. minister spraw zagranicznych w rządzie Władysława Sikorskiego, z którego odszedł w ramach protestu po układzie Sikorski-Majski. Od lipca 1941 r. szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta Władysława Raczkiewicza, po którego śmierci w czerwcu 1947 r. objął urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie. **Po zakończeniu kadencji w 1954 r. pozostał na swoim urzędzie, gdyż takie prawo dawała mu Konstytucja kwietniowa. 24 lutego 1971 r. wyznaczył swym następcą Stanisława Ostrowskiego. Zmarł 7 kwietnia 1972 r. w Londynie.**

Grób Prezydenta RP Augusta Zaleskiego na Cmentarzu Łotników Polskich w Newark-Upon-Trent w Wielkiej Brytanii (Nottinghamshire)
Instytut Pamięci Narodowej (Warszawa)

Prezydent RP Stanisław Ostrowski
Zbiory Biblioteki Orlowski (Bytom)

Stanisław Ostrowski ur. 29 października 1892 r. we Lwowie. Legionista, lekarz i polityk. Żołnierz I Brygady Legionów i Polskiego Korpusu Posiłkowego, oficer WP, poseł na Sejm III, IV i V kadencji (1930–1939). Od maja 1922 r. pracował jako lekarz i wykładowca Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Od 1934 r. wiceprezydent, a od 1936 r. prezydent Lwowa. Prezesa Związku Miast Małopolskich (1938–1939). Po zajęciu Lwowa przez ZSSR aresztowany i więziony. Zwolniony po układzie Sikorski-Majski służył w Armii gen. Andersa. Po wojnie lekarz w Penley w Walii, był członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie. Od

Grób Prezydenta RP Stanisława Ostrowskiego na Cmentarzu Łotników Polskich w Newark-Upon-Trent w Wielkiej Brytanii (Nottinghamshire)
Instytut Pamięci Narodowej (Warszawa)

1962 r. na emeryturze współpracował z tzw. Radą Trzech. **Wyznaczony przez Prezydenta Augusta Zaleskiego na urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie, objął go 9 kwietnia 1972 r. i sprawował do 8 kwietnia 1979 r. kiedy to, po upływie siedmioletniej kadencji, przekazał urząd Prezydenta RP następcy – Edwardowi hr. Raczyńskiemu. Zmarł 22 listopada 1982 r. w Londynie.**

Prezydent RP Edward hr. Raczyński
Zbiory Biblioteki Orlowski (Bytom)

Edward Bernard hr. Raczyński ur. 19 grudnia 1891 r. w Zakopanem. Pisarz, dyplomata i polityk. Od 1919 r. pracował w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a w 1932 r. poseł nadzwyczajny RP przy Lidze Narodów. Od listopada 1934 r. do lipca 1945 r. ambasador RP w Londynie. W latach 1941–1943 był ministrem spraw zagranicznych. Po wojnie był organizatorem oraz członkiem Rady Trzech. **Od 8 kwietnia 1979 r. do 8 kwietnia 1986 r. sprawował urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie.** Po upływie kadencji przekazał urząd Kazimierzowi Sabbatowi. W 1990 r. założył Fundację im. Raczyńskich w Poznaniu. Zmarł 30 lipca 1993 r. w Londynie.

Grób Prezydenta RP Edwarda hr. Raczyńskiego w rodzimym majątku w Rogalinie koło Poznania
Zbiory Teatru Nowika (Białystok)

Prezydent RP Kazimierz Sabbat
Zbiory Biblioteki Orlowski (Bytom)

Kazimierz Aleksander Sabbat ur. 27 lutego 1913 r. w Bielinach Kapitulnych. Prawnik, działacz harcerski, społeczny i polityczny. W 1940 r. służył w bractwie gen. Maczka, z którą został ewakuowany do Wielkiej Brytanii. Ranny podczas służby, został referentem ds. młodzieży przy Sztabie Głównym WP. Po wojnie prowadził firmę wyrobów z plastiku, a społecznie pracował w harcerstwie i Stowarzyszeniu Polskich Kombatantów. W latach 1976–1986 był premierem Rządu RP na Uchodźstwie. **8 kwietnia 1986 r. objął urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie. Zmarł na zawał serca 19 lipca 1989 r. w drodze do domu, po wyjściu z siedziby Prezydenta RP w Londynie.**

Grób Prezydenta RP Kazimierza Sabbata na Cmentarzu Gungahbury w Londynie
Instytut Pamięci Narodowej (Warszawa); Fot. Sławek Kasper

Prezydent RP Ryszard Kaczorowski
Narodowe Archiwum Cyfrowe (Warszawa)

Ryszard Kaczorowski ur. 26 listopada 1919 r. w Białymstoku. Działacz harcerski i społeczny, polityk. Podczas wojny aresztowany przez NKWD i skazany na karę śmierci, zamienioną w maju 1941 r. na zesłanie na Kółkę. W marcu 1942 r. wstąpił do Armii gen. Andersa i przeszedł jej szlak bojowy w szeregach 3. Dywizji Strzelców Karpackich. Po wojnie na emigracji, gdzie ukończył Szkołę Handlu Zagranicznego. W latach 1955–1967 był naczelnikiem, a następnie przewodniczącym Związku Harcerstwa Polskiego na Uchodźstwie. W maju 1986 r. został ministrem do spraw krajowych w Rządzie premiera Edwarda Szczepanika. 25 stycznia 1988 r. Prezydent Kazimierz Sabbat wyznaczył go na „następcę Prezydenta RP na wypadek opróżnienia się urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej”. Po nagłej śmierci Kazimierza Sabbata **objął 19 lipca 1989 r. urząd Prezydenta RP na Uchodźstwie. 20 grudnia 1990 r. zakończył działanie swojego urzędu oraz rządu na emigracji i dwa dni później przekazał na Zamku Królewskim w Warszawie insygnia prezydenckie II Rzeczypospolitej. Zginął w katastrofie lotniczej 10 kwietnia 2010 r. w Smoleńsku.**

Grób Prezydenta RP Ryszarda Kaczorowskiego w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie
Zbiory Teatru Nowika (Białystok)

Na drodze do przekazanie insygniów władzy prezydenckiej II Rzeczypospolitej

Grób Prezydentów RP na Uchodźstwie:
Stanisława Ostrowskiego, Augusta Zaleskiego
i Władysława Raczkiewicza na Cmentarzu
Lotników Polskich w Newark-Upon-Trent
w Wielkiej Brytanii (Nottinghamshire)
Instytut Pamięci Narodowej (Warszawa)

Fakt, że insygnia prezydenckie II Rzeczypospolitej powinny wrócić do Polski był oczywisty dla władz na emigracji zaraz po zakończeniu wojny. Już w orędziu Prezydenta RP na Uchodźstwie Władysława Raczkiewicza z 29 czerwca 1945 roku znalazło się to przesłanie: „Prawo Rzeczypospolitej ułożyło na mnie obowiązek przekazania po zawarciu pokoju urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej w ręce następcy powołanego przez Naród w wolnych od wszelkiego przymusu i wszelkiej groźby, demokratycznych wyborach. Uczynię to niezwłocznie, gdy Naród będzie w stanie wyboru takiego dokonać”. Niestety sytuacja geopolityczna Polski po zakończeniu wojny i sfalszowane przez władze komunistyczne wybory sprawiły, że te zamierzenia nie mogły być zrealizowane przez prawie pół wieku...

Dopiero w styczniu 1990 roku Prezydent RP na Uchodźstwie Ryszard Kaczorowski w obliczu przemian zachodzących w kraju odniósł się do wypowiedzi Władysława Raczkiewicza z 1945 roku i stwierdził, iż przekazanie insygniów nastąpi po wolnych wyborach w Polsce. W marcu 1990 roku Rada Narodowa RP w Londynie przypominała, że zgodnie z orędziem Władysława Raczkiewicza urząd Prezydenta RP będzie przekazany „w ręce następcy powołanego przez Naród w wolnych od wszelkiego przymusu i wszelkiej groźby, demokratycznych wyborach”. Nastąpi to „niezwłocznie, gdy Naród będzie w stanie wyboru takiego dokonać. Decyzję tę Prezydent RP poweźmie na podstawie uchwał Rządu i Rady Narodowej RP”.

Londyn, Eaton Place nr 43, „Zamek” – siedziba
urzędniczych Prezydentów RP na Uchodźstwie, sala
obrad i gabinet Prezydenta RP 1986 r.
Fot. Rafał F. Siskarski (Warszawa)

W maju 1990 roku doszło do spotkania Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego i premiera Rządu RP na Uchodźstwie Edwarda Szczepanika z przybyłym z Warszawy Aleksandrem Hallem, ministrem ds. kontaktów międzypartyjnych i kontaktów z emigracją w rządzie Tadeusza Mazowieckiego. Jednak najważniejsze spotkanie miało miejsce w październiku 1990 roku, które tak zrelacjonowała Kancelaria Cywilna Prezydenta RP Ryszarda Kaczorowskiego: „W Londynie dnia 12 października 1990 roku odbyły się rozmowy między Prezydentem RP Ryszardem Kaczorowskim a przybyłym w tym celu z Warszawy przewodniczącym Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie – doktorem Zdzisławem Najderem. Prezydent wyraził swą gotowość – po dokonaniu w głosowaniu powszechnym w Polsce wyboru prezydenta – udania się do Warszawy na zaproszenie nowo wybranego prezydenta, by przekazać insygnia prawowitej władzy prezydenckiej Drugiej Rzeczypospolitej”.

Kolejnym krokiem była uchwała z 20 października 1990 roku londyńskiej Rady Narodowej RP, która stwierdziła:

- „1. Komunikat dotyczy każdego kandydata w wyborach prezydenckich, który zgodnie z wolą Narodu zostanie wybrany na urząd Prezydenta.
2. Rada Narodowa R.P. widzi w zapowiedzianych wyborach prezydenckich w Kraju możliwość wyrażenia swobodnej woli Narodu. Wybrany kandydat na prezydenta będzie symbolem zrzucania politycznej zwierzchności Związku Sowieckiego.
3. Rada Narodowa R.P. uważa, że wolne i niczym nieskrępowane wybory do Izby Ustawodawczej powinny odbyć się jak najszybciej, gdyż one stworzą niezbędne warunki dla przekazania urzędu Prezydenta Ryszarda Kaczorowskiego nowo wybranemu Prezydentowi.
4. Działalność legalnych władz, przebywających na obczyźnie, wygaśnie, gdy Naród w wyborach demokratycznych dokona wyboru prezydenta R.P. i parlamentu. Demokracja parlamentarna jest najbardziej skutecznym narzędziem budowy podstaw ustawodawczych dla praworządności i sprawiedliwości społecznej oraz dla moralnego i kulturalnego odrodzenia Narodu.
5. Prezydent Rzeczypospolitej przekaze swój urząd z chwilą osiągnięcia celów emigracji niepodległościowej”.

Ostatni Prezydent RP na Uchodźstwie Ryszard Kaczorowski
Zbiory Bielskiej Oficyny Wydawniczej (Bytom)

Premier ostatniego Rządu RP na Uchodźstwie Edward Szczepanik
Fot. Tadeusz Patryk Szczepanik

Narodziny III Rzeczypospolitej

Ostatni przewodniczący Rady Narodowej RP na Uchodźstwie Zygmunt Szadkowski
Złoty Białego Orła (Bjorn)

Władze RP na Uchodźstwie uznały, że w momencie, kiedy w Polsce zostaną przeprowadzone wolne wybory ich misja poza Krajem, jako Rządu Rzeczypospolitej zakończy się. Oczywiście uważano równocześnie, że nie zakończy się działalność emigracji politycznej i niepodległościowej, gdyż wolna Polska będzie wymagała przez długie jeszcze lata pomocy tych wszystkich, którzy są rozrzućeni po całym świecie.

Po skróceniu kadencji Prezydenta Wojciecha Jaruzelskiego marszałek Sejmu zarządził wybory prezydenckie, podczas których 9 grudnia 1990 roku Lech Wałęsa został wybrany na urząd Prezydenta RP.

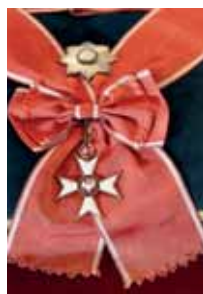
Ostatni Rząd RP na Uchodźstwie, powołany 6 listopada 1989 r. Od lewej: Jerzy Ostojko-Koźmierski, Jerzy Morawicz, Zygmunt Szadkowski, Stanisław Wosniński, Edward Szczerbanik (premier), Ryszard Zakrzewski, Jerzy Zaleski, Leonidas Bilszewicz, Tadeusz Drzewicki, Walerij Choroszewski, Ferdynand Pasiecznik, Zbigniew Scholtz
Złoty Białego Orła (Bjorn)

Insignia Prezydenta RP na Uchodźstwie – Pieczęć Prezydenta Rzeczypospolitej
Prezydent.pl

Insignia Prezydenta RP na Uchodźstwie – Order Orła Białego
Prezydent.pl

Insignia Prezydenta RP na Uchodźstwie – Order Odrodzenia Polski
Prezydent.pl

Insignia Prezydenta RP na Uchodźstwie – oryginał Konstytucji RP z kwietnia 1935 r.
Prezydent.pl

Prezydenci Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie, blok znaczków Poczty Polskiej, 2008 r.

Już 12 grudnia Prezydent RP na Uchodźstwie Ryszard Kaczorowski w związku z zapowiedzianym przekazaniem insygniów i symboli ciągłości prawnej Rzeczypospolitej nowo wybranemu Prezydentowi RP w Kraju Lechowi Wałęsie, powołał specjalną delegację dla rozmów w sprawie ustalenia szczegółów planowanej uroczystości. Rozmowy rozpoczęły się 17 grudnia 1990 roku, a już następnego dnia Kancelaria Cywilna Prezydenta RP na Uchodźstwie wydała komunikat w sprawie terminu, zasad i formy przekazania insygniów ciągłości prawnej II Rzeczypospolitej oraz insygniów prezydenckich:

„Przebywając w Polsce na zaproszenie Marszałka Senatu Rzeczypospolitej w porozumieniu z Prezydentem-Elektem, delegacja Prezydenta Rzeczypospolitej Ryszarda Kaczorowskiego w składzie: Zygmunt Szadkowski – Przewodniczący Rady Narodowej oraz Ryszard Zakrzewski, Jerzy Morawicz, Jerzy Zaleski – ministrowie Rządu, przeprowadziła w dniach 17–18 grudnia 1990 roku rozmowy z Szefem Kancelarii Prezydenta-Elekta Jackiem Merkle na temat zasad i form przekazania nowo wybranemu Prezydentowi ciągłości prawnej II Rzeczypospolitej oraz związanych z tym insygniów prezydenckich. W rozmowach, odbywających się w gmachu Senatu Rzeczypospolitej, uczestniczył Marszałek Senatu prof. Andrzej Stelmachowski. Rozmowy przebiegały w atmosferze obopólnego zaufania, w pełnym zrozumieniu dla wagi historycznej mającej nastąpić uroczystości. Za aprobatą obu Prezydentów w wyniku rozmów ustalono:

- uroczystość przekazania insygniów prezydenckich odbędzie się na Zamku Królewskim w dniu 22 grudnia 1990 roku, o godz. 16:00;
- gospodarzem uroczystości będzie Marszałek Senatu Prof. Andrzej Stelmachowski;
- podczas uroczystości zostanie podpisany przez obu Prezydentów protokół dotyczący przekazania urzędu i insygniów prezydenckich oraz zachowania działalności Rady Narodowej do czasu demokratycznych wyborów parlamentarnych w Polsce;
- bezpośrednio po uroczystości zostanie odprawiona Msza Święta w Bazylice Archikatedralnej św. Jana, w której uczestniczyć będą obaj Prezydenci;
- Prezydent Ryszard Kaczorowski wraz z towarzyszącymi osobami przyleci do Polski w sobotę specjalnym samolotem rządowym i będzie powitany przez osobistych przedstawicieli Prezydenta-Elekta i Marszałka Senatu z honorami należnymi Głowie Państwa.

Jednocześnie Prezydent RP Ryszard Kaczorowski podpisuje Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o zakończeniu działalności i rozwiązaniu Rządu RP na Uchodźstwie, którego art. 2 głosi: «Misja Prezydenta Rzeczypospolitej na Uchodźstwie została wypełniona i zakończona, i w dniu 22 grudnia przekaże Prezydentowi Lechowi Wałęsie insygnia prezydenckie, jako symbol II Rzeczypospolitej».

Przekazanie insygniów władzy prezydenckiej II Rzeczypospolitej, 22 grudnia 1990 r.

NARODZINY III RZECZYPOSPOLITEJ 22 grudnia na Zamku Królewskim w Warszawie

W sobotę 22 grudnia 1990 roku Lech Wałęsa na posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego został zaprzysiężony na Prezydenta RP. Tego samego dnia po południu na Zamku Królewskim w Warszawie odbyło się uroczyste przekazanie insygniów władzy prezydenckiej II Rzeczypospolitej Polskiej Prezydentowi RP Lechowi Wałęsie przez ostatniego Prezydenta RP na uchodźstwie Ryszarda Kaczorowskiego. **Do wolnej Polski powróciły z emigracji: Godło i Chorągiew Rzeczypospolitej, Pieczęć Prezydenta RP, Pieczęć Senatu RP, insygnia Orderu Orła Białego i Orderu Odrodzenia Polski oraz oryginał Konstytucji RP z kwietnia 1935 roku.**

Lotnisko Heathrow. Płk Robert Łaskowski czeka na prezydenta. Prezydent Kaczorowski, Karolina Kaczorowska, obok wiceprezesa protokołu dyplomatycznego MSZ Eugeniusz Marzecowski, z tyłu od lewej: senator Andrzej Celiński, sen. Józefina Kuczyńska, ambasador RP Janusz Skolimowski, ambasador RP Tadeusz de Virvion, za nim Jayanti de Virvion i pracownicy Ambasady RP w Londynie. Na pierwszym planie: płk. mar. Konstanty Zubkowski i płk pil. Tadeusz Andrzej.

Prezydent Kaczorowski z żoną opuszczają samolot

Prezydent Kaczorowski przed frontem kompanii honorowej

Dwaj Prezydenci z dyrektorem protokołu dyplomatycznego MSZ Januszem Skolimowskim

W sobotę 22 grudnia 1990 w Sali Wielkiej Zamku Królewskiego w Warszawie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski przekazał insygnia prezydenckie — a zatem symbole ciągłości II Rzeczypospolitej — wybranemu w wyborach powszechnych Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Lechowi Wałęsie. Tej historycznej uroczystości przewodniczył Marszałek Senatu RP Andrzej Stelmachowski. Po powitaniu oficjalnym przez Marszałka Stelmachowskiego przemawiali Prezydenci Kaczorowski i Wałęsa, po czym Marszałek odebrał protokół przekazania insygniów prezydenckich.

Prezydent Lech Wałęsa i prezydent Ryszard Kaczorowski w Sali Asyblowej Zamku Królewskiego

Przewoźnik władzy prezydenckiej po przekroczeniu granic państwa...
był aktywnie wykorzystywany w sprawach państwowych i na emigracji.

RYSZARD KACZOROWSKI

Nieodłącznym elementem symboliki państwa polskiego jest...
symbolizujący obywateli węgierskich węgierski Węgier.

LECH WAŁĘSA

Stół z symbolami państwa polskiego. Zdjęcie: Józefina Kuczyńska